

hogy e hiányt az utolsó kötet fogja pótolni), — s hogy a gondos kiállításához mérten aránylag több sajtóhiba akad benne. De ha tudjuk, hogy a szerző teljesen megvakult s így a revisiót mással kellett végeztetnie, — ezen sem fogunk csodálkozni, annyival inkább, mert e hibák többnyire csak egy-egy betű-cseréből állanak.

Rácz Lajos.

Délmagyarország régiségleletei a honfoglalás előtti időkből.

Összeállította: *Milleker Bódog*. Kiadta a „Délmagyarországi tört. és rég. muzeum-társulat.“ I. rész: őskori leletek 300 ábrával. — II. rész: római, római korszaki barbár és népvándorláskori leletek. 170 ábrával és 1 lelethely-térképpel. Ára 4 korona.

A délmagyarországi muzeum megalapítója: Ormós Zsigmond emlékének ajánlt ezen munka már régebben jelent ugyan meg, de még sem lesz érdektelen e művet az „Erdélyi Muzeumban“ is főbb vonásaiban bemutatni s egy — az erdélyi régiségleletekről szerkesztendő — hasonló adattár eszméje felett gondolkodni.

Délmagyarország lelethelyeinek repertoriuma a hozzászolt lelethely-térkép kiadásával együtt a „Délmagyarországi tört. és rég. Muzeum-Társulat“ ez irányú kezdeményezésének dicsőségét jelenti az összes rokonirányú vidéki társulatok között. A mű tartalmát Torontál, Temes és Krassó-Szörény vármegyék őskori, római és népvándorláskori régiségleleteinek részletes leírása képezi, a mely tárgyának megfelelőleg 3 részre van osztva.

Az I. rész az őskort tartalmazza 198 oldalon. Az „Előszó“-ban a mű kiadásának és a délmagyarországi régiségleletek kutatásának dióhéjba fogott történelmét olvassuk, megemlítve névsorát azoknak, kik délvidéki régiségleletek kutatásával foglalkoztak. A „Bevezetés“ a felölelt terület physiographiai viszonyait, a lelőhelyek számát és a leletek kortani áttekintését adja. A Duna-Tisza-Maros közben Torontáltól 69, Temesből 62 és Krassó-Szörényből 39, összesen tehát 170 lelőhely ismeretes. Ki vannak itten mutatva a neolith, a rézkorszak, a bronzkor s a vasculura emlékei csoportosítva; fel vannak sorolva a történelem előtti korból való aranyleletek, az öntőműhelyek, a kincsleletek, az urna- és csontváz-sirok. A Bevezetés után az őskori leletek berendezésben való felsorolása és leírása következik, a melyek mellett mindenütt ott találjuk a közlőt és a közlemények megjelenésének helyét is az illető folyóiratokra való pontos hivatkozással. Kiegészíti az I. részt egy lapszám szerint egybeállított betűrendes helymutató a 3 megyéről külön-külön. A II. részben a római és népvándorláskori leletek vannak csoportosítva 193 oldalon. Az Előszó a délmagyarországi római és népvándorláskori leletek általános összesítését tartal-

mazza, a mely szerint a 142 római lelethelyből 35 Torontálra, 37 Temesre és 70 Krassó-Szörény vármegyére esik, míg a népvándorlás ideje Torontálban 21, Temesben 14 és Krassó-Szörényben csak 2, összesen tehát 37 lelettel van képviselve. A Bevezetésben 3 lapon Délmagyarország római történelmét adja elő szerző a dák és római helységnevek kérdésének magyarázatával, a római útvonalak kijelölésével, a táborok, őrségek, legiók stb. elhelyezési viszonyainak rövidre fogott tárgyalásával. A római lelőhelyek betűrendes leírása után a Helymutató következik. A népvándorláskorról írott Bevezetésben Délmagyarország népvándorláskori rövid történelmét találjuk leírva, a kort jellemző leletek főbb csoportosításának kíséretében, a melynek alapját a leletek különböző eredete szerint mindenütt ethnikai vonatkozások képezik. Így szóba hozza a germánokat, góthokat, sarmatákat, jazygokat, stb. népfajokat, a melyek részint Daciában, részint Pannoniában mint hódítók szerepeltek volt. Ugyancsak itten ismerteti szerző a Délmagyarországon eddig talált névezetesebb népvándorláskori lelet-tárgyakat. A leletek részletes leírásából külön kell kiemelnünk a nagyszent-miklósi, 23 darabból álló híres aranykincset, a mely a bécsi es. és k. műtörténeti muzeumnak egyik páratlan kincse. A népvándorlási leletek helymutatója után mind a 3 kornak külön külön betűrendes tárgymutatója következik, a melynek segítségével a leletek különböző fajtái az egyes lelőhelyeken gyorsan és könnyen megtalálhatók, a mi a könyv értékét nagyban emeli. Végül a könyv végén Délmagyarország leletterképét találjuk az őskori, római és népvándorláskori lelethelyek feltüntetésével.

E mű dicséretére válik az érdemes régészeti írónak, a ki a jelen művében 20 évi gyűjtésének eredményeit mutatja be. Az Archeologiai Értesítő e könyvről írott ismertetését azzal az óhajjal zárta be: „Vajha akadna hazánk minden vidékének ily szorgalmas adatgyűjtője.“

Az erdélyi részek arch. irodalmát tekintve, sajnósan tapasztaljuk, hogy ily alapvető, teljes leltárát még nem bírjuk az erdélyi lelőhelyeknek és leleteknek, bár a kezdeményezést a szász Neigebaur, Ackner, Müller és Gooss mellett dr. Koch Antal, Torma Károly, Téglás Gábor és Orosz Endre magyar munkáiban tőlünk senki el nem tagadhatja. De a rohamosan fejlődő régészeti tudomány a meglevő kezdetleges és most már nagyon is hiányos munkáinkkal be nem érheti; egy teljes, az összes erdélyi őskori, római és népvándorláskori régiségleletek anyagát fellelő repertoriumra van szükségünk, a melynek szervezését és kiadását hazarészünk nemzeti művelődésének fáklyahordozója, — történelmi s régészeti emlékeink összegyűjtése és megmentése, valamint a tudományok nemzeti nyelv és szellemben való művelése felett híven őrködő, — érdemdús Erdélyi Múzeum-unk nagylelkűségétől lehet elvárunk és reménylenünk!

Orosz Endre.